

AMS, 5G og andre strålekilder: Bør vi sette vår lit til ekspertene?

Denne teksten ble først publisert på <http://einarflydal.com> den 06.07.2021

Den 22. april 1864 vedtok USAs kongress at det skulle stå «IN GOD WE TRUST» – VI SETTER VÅR LIT TIL VÅRHERRE – på landets mynter. I 1956 utropte USAs president disse ordene til USAs nasjonale motto. Dette mottoet spiller altså omtrent samme rolle i USA som vår konges valgspråk «Alt for Norge», eller det mer selvgode munnhullet «Det er typisk norsk å være god». Fra 1957 kom mottoet på USAs pengesedler.

Det er dette mottoet Dariusz Leszczynski (uttales: Darius Letchynski) harselerer med i en artikkel fra 2012 som jeg nylig fant under rydding på skrivebordet: «IN EXPERTS WE TRUST» ... OR SHOULD WE?

Leszczynskis artikkel var aktuell den gang, og er akkurat like aktuell i dag. Derfor har jeg oversatt den til norsk. For selv om nesten alle nordmenn synes det er typisk norsk å være god i engelsk, egner engelske tekster seg ikke til folkeopplysning.

Artikkelen ble først publisert i en avis i Australia, der Dariusz Leszczynski var gjesteprofessor. Det er ni år siden, samme år som et ekspertutvalg med en tung overvekt av ICNIRP-medlemmer revurderte grunnlaget for norsk helsepolitikk på området elektromagnetiske felt og helse, og – som det ble gjort klart alt på utvalgets første møte ville bli utfallet – fant det i sin skjønneste orden ([FHI-rapport 2012:3](#)).

Som du alt har forstått, spør artikkelen om vi bør stole på ekspertutvalg når de uttaler seg om elektromagnetisk stråling og helsemessige virkninger. Det generelle ved temaet er omtrent det samme som i en artikkel i [Aftenposten 2.7.21](#) av Arild Aspøy, redaktør for tidsskriftet [Stat & Styring](#). Mens Aspøys artikkel først og fremst tok for seg hvorfor utvalg ofte arbeider forgjeves og ikke blir lyttet til, er Leszczynskis poeng nærmest det motsatte: Beslutningsfattere – både politikere, byråkrater, næringslivsledere og folk flest – tar ofte gale beslutninger fordi utvalgene de lytter til, er så ensidig sammensatt at de trekker konklusjoner som ikke er til å stole på. På strålevernområdet er dette selvsagt alvorlig.

Hvem er så denne Dariusz Leszczynski? Han bor i Finland, der han i hele 22 år arbeidet i det finske strålevernet (STUK), først som leder for strålelaboratoriet og så som forsker. Han har vært professor ved et finsk universitet, ved Harvard, i Kina og altså i Australia. Han har deltatt i en rekke internasjonale utvalg innen dette forskningsfeltet, publisert forskrekkelig mye, og har hatt – og har –

oppdrag som uavhengig konsulent, fagekspert og rådgiver for myndigheter i en lang rekke land. Av utdanning er han biokjemiker med to doktorgrader innen molekylærbiologi. Utdanningen har han fra Det Jagellonske Universitetet i Krakow, Polen, som har vært kjent for å holde høy akademisk standard, og fra Warszawa og Helsinki. CV'en hans, på 16 sider, finner du [HER](#).

Jeg intervjuet Leszczynski i 2013 og har fulgt litt med på ham siden den gang. Jeg oppfatter ham som en «vitenskapelig purist», altså en som stiller svært strenge vitenskapelige krav: Han vil ha vanntette bevis før en påstand og en konklusjon skal aksepteres som sikker. Fram til det er tilfelle, må man handle slik man bør under usikkerhet. Han kritiserer like gjerne – i sterke ordelag – i begge retninger. Det gjør han også i sin artikkel.

At Leszczynski retter kritikken i begge retninger, hindrer ham ikke i å være tydelig: På sin blogg, som følges av mange kloden rundt, [tok han nylig for seg](#) at EU-systemet som har gitt sin politiske velsignelse og aktivt fremmet 5G-utrollingen, nå langsomt begynner å spørre seg hva konsekvensene kan være for livet på Moder Jord. Han sammenlikner situasjonen med at man står mitt i en brann som man over år har sett øke i omfang og nå virkelig skyte fart, og så kommer en brannmann puslende og spør: "Trenger vi kanskje noe vann?"

Her har både Leszczynski og Aspøy i Stat & styring åpenbart gode poeng som kan brukes: EU-systemet, og dermed også de som automatisk følger EU-systemets autoritet, har lyttet til de ensidige utvalgene, men bare til dem som ga de svarene man ønsket å få. De andre, like ensidige, avviste man fordi man ikke ønsket svarene deres. Man stolte mer på at autoritetsposisjoner også gir klokskap, enn på utfallet av faglig meningsbrytning. Faglig konsensus er ikke en gang noe mål, og på strålevernområdet fins den ikke. Noe annet er det bare tøv å hevde.

Ensidigheten i utvalgene bak beslutningene om 5G er også et hovedbudskap i den store 5G-boka, som fortsatt er den eneste grundige og tverrfaglige publikasjonen om 5G på norsk (Flydal og Nordhagen: *5G – og vår trådløse virkelighet, Høyt spill med helse og miljø*, Z-forlag 2019. Mer om den [HER](#). Den bestilles i bokhandelen eller [HER](#)).

Omsider: Nedenfor kommer artikkelen. Originalen, som heter "*In Experts We Trust*" ...or should we?, finner du på Dariusz sin blogg: <https://betweenrockandhardplace.wordpress.com/2021/04/16/in-experts-we-trust-or-should-we/>

Einar Flydal, den 6. juli 2021

«VI SETTER VÅR LIT TIL EKSPERTENE» ... Men bør vi virkelig det?

av Dariusz Leszczynski

(oversettelse: Einar Flydal)

MELBOURNE, Australia, 16. juli, 2012 — La meg begynne med et sitat fra Thomas Henry Huxley:

“Forskningen begår selvmord når den binder seg til en trosretning”

...og etter min mening er det dette som skjer i forskningen på biologiske og helsemessige virkninger av strålingen fra mobiltelefoner.

Slik jeg ser det, sier denne troen: *«det er enighet blant forskerne om at stråling fra mobiltelefoner ikke har noen beviste helsevirkninger og at slike virkninger er usannsynlige...»*

Etter min mening er påstandene om vitenskapelig konsensus feil. De spres av enkelte ekspertutvalg som ser bort fra det faktum at enkelte andre ekspertutvalg er fullstendig uenige i dette. Hvordan bør folk flest tolke den informasjonen som legges fram i ekspertgjennomganger som er utarbeidet av ulike komiteer og kommisjoner og aksjonsgrupper? Hvor pålitelige er vurderinger av forskningen når de er gjort av slike selv-erklærte ekspertorganer?

Det er ingen tvil om at medlemmene av disse organene som vurderer forskningen er der fordi de oppfattes som eksperter på området. Men prosedyrene bak utvelgelsen av ekspertene er ikke tydelige og ikke offentlige.

Det som verre er, er at eksperter med samme oppfatning om emnet vanligvis ender opp i samme evalueringsorgan. Dette er **«dødsկysset» for enhver rimelig vitenskapelig diskusjon**. Ettersom medlemmene av evalueringsorganet har samme mening, er det ikke behov for noen grundig diskusjon, for ingen utfordrer det dominerende synet, hva det nå enn er i den enkelte ekspertgruppen.

Dette er ikke noen god utvikling, for slike forutbestemte meninger fra evalueringsgruppene har stor påvirkning på beslutningsprosessen, både blant politikerne, i næringen og blant forskerne forøvrig, og i siste instans for oss alle, vi som er sluttbrukerne av «evalueringsproduktet».

For tida er ICNIRP - International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection – den mest framtreddende og innflytelsesrike evalueringsgruppen. Denne gruppens innflytelsesrike stilling har sine røtter i det faktum at ICNIRPs første formann ble utnevnt som leder av WHO's EMF-prosjekt [The International EMF Project], og siden da begynte WHO å bruke de evalueringene og anbefalingene som ICNIRP hadde laget. Dette ga denne evalueringsgruppen internasjonal anerkjennelse, prestisje og påvirkning. – WHO anbefalte det som ICNIRP anbefalte.

Hva er ICNIRP? Man kan trygt hevde at ICNIRP er en **selv-vedlikeholdende privat klubb** der de som for tida er medlemmer av Hovedkommisjonen velger ut medlemmer til Hovedkommisjonen. Denne utvalgsprosessen gjenspeiler seg i at ICNIRP er sammensatt av forskere som har samme oppfatning om EMF [elektromagnetiske felt] og helse – den oppfatning at det ikke fins noen beviste helsevirkninger og at det er usannsynlig eller liten grunn til å anta at noen helsevirkninger vil vise seg i framtida.

Det synes å være enighet innen ICNIRP om helseproblemet, og denne enigheten innen ICNIRP blir feilaktig beskrevet av ICNIRP-medlemmene som enighet blant alle forskere. Slik er det ikke.

En av de evinnelige klagene mot ICNIRP-medlemmene er at de har forbindelser til næringen og at de har skjulte interessekonflikter. Og visst stemmer det at noen ICNIRP-medlemmer satt (sitter?) i rådgivende vitenskapelige råd i strømselskaper eller i selskaper som leverer telekom-tjenester.

For å bøte på dette problemet og for å unngå feilaktige anklager, har ICNIRPs medlemmer av Hovedkommisjonen nylig, og etter årevis med forsinkelser, begynt å fylle ut erklæringer om interessekonflikter, og disse er tilgjengelige på Hovedkommisjonens nettside i skannet format.

Når man leser disse erklæringene ser man at det ikke er noen strenge regler om hva slags informasjon som skal inngå i erklæringene om interessekonflikter. For eksempel lister noen forskere opp prosjekter med delvis finansiering fra næringen som en mulig kilde til interessekonflikt, men andre, som er kjent for å ha samme type bevilgninger som delvis er finansiert av næringen, fullstendig utelater slik informasjon. Dette tyder på at der ikke er noen strenge regler, og at hva ICNIRP-medlemmer enn måtte skrive og levere inn, ikke sjekkes med tanke på om det er presist nok eller korrekt.

Den andre ekspertgruppen med stor innflytelse – the International Committee on Electromagnetic Safety (ICES) – som opererer i USA og er del av den mektige IEEE, er i en helt annerledes situasjon. Medlemskap i denne komiteen er åpent for enhver. Jeg var selv medlem av ICES i noen år inntil jeg forlot den i 2009 i skuffelse over hvordan den arbeidet.

I ICES er medlemmene i overveldende grad forskere som er ansatt i næringen, og ICES er helt åpen om dette. Problemet blir dermed hvor pålitelig forskningsevalueringer som dreier seg om sikkerheten til næringens produkter blir når evalueringen utføres av forskere som i all hovedsak er knyttet til næringen. Her er det en klar interessekonflikt som ICES på ingen måte legger skjul på. Det er også offentlig kjent at formannen i den underkomiteen som forbereder anbefalinger om sikkerhetsretningslinjer for mobiltelefoner er en forsker som er ansatt av en av USAs mobiltelefonprodusenter. (I 2021 er denne formannen ansatt av en kinesisk produsent.)

Dette betyr at i USA er **helseisikovurderingen og utviklingen av de tilhørende sikkerhetsretningslinjene utarbeidet av næringens forskere under ledelse av en forsker fra en mobiltelefonprodusent**. ICES-medlemmene stemmer deretter over de foreslåtte sikkerhetsretningslinjene. Noen få avvikende røster, som min, betyr ingenting.

Forskere som var misfornøyde med ICNIRP og ICES sin dominanse, dannet grupper som skulle utarbeide forskningsevalueringer som skulle danne motvekt mot den dominansen som ICNIRP og ICES sine oppfatninger hadde.

Rent generelt var tanken om å sørge for motvekter god, men de (forskerne) gjorde det samme feilgrepet som ICNIRP og ICES/IEEE: De dannet grupper av forskere med de samme oppfatninger og utvalgsriteriene er svært skjønsmessige og ukjente.

Sammensetningen av de gruppene som blir lagt mest merke til i nyhetsmediene og av politikerne, BioInitiative og ICEMS (International Committee on Electro-Magnetic Safety), viser klart at medlemmene har de samme vitenskapelige oppfatningene. Det framkommer ingen vitenskapelige utfordringer innenfra disse gruppene, som betyr at det ikke foregår noen virkelig vitenskapelig debatt.

Mens disse gruppene som skal danne motvekt, klager over interessekonflikter innen ICNIRP og ICES, har de selv ikke unngått egne interessekonflikter. F.eks. ble BioInitiative etablert og ledet av en person som har et firma som mot betaling yter tjenester knyttet til beskyttelse mot EMF-eksponering.

Det er to viktige spørsmål som må besvares:

1. Når forskningsevalueringer gjøres av folk med interessekonflikter, gjør åpenhet om interessekonfliktene at forskningsevalueringene blir mer pålitelige?
2. Når gruppen forskere som skal foreta evalueringen har samme oppfatning, blir evalueringen pålitelig når ingen utfordrer dem og stiller vanskelige spørsmål?

Etter min oppfatning, er svaret «Nei» på begge spørsmålene.

Selv om gruppens medlemmer redegjør for sine interessekonflikter, betyr ikke det at de vil handle i strid med sine interesser. Og når medlemmer av gruppen har samme oppfatning, er det lett å få enighet, men denne enigheten vil sannsynligvis ikke oppstå uten at all relevant vitenskapelig belegg (av god kvalitet) har fått en likeverdig vurdering.

Så langt jeg kjenner til, har det bare vært én vitenskapelig vurdering der gruppens medlemmer representerte hele spekteret av ulike vitenskapelige oppfatninger. Forskerne diskuterte, debatterte, argumenterte, la fram argumenter og motargumenter, var uenige og enige, og endte opp med en anbefaling som forbauset alle.

Det var IARC's anbefaling at mobilstråling er mulig kreftfremkallende.

IARC-anbefalingen var uenig med oppfatningene til ICNIRP, ICES, BioInitiative og ICEMS. Denne anbefalingen ble utviklet av forskere gjennom reell vitenskapelig debatt. (Jeg vet det, for jeg var der.) Oppfatninger ble hele tida utfordret og bevis ble hele tida forlangt framlagt.

Diskusjonene i IARC's hovedkvarter i Lyon i mai 2011 viste dessuten at det fins ikke noe slikt som konsensus om spørsmålet om helsevirkningene fra strålingen fra mobiltelefoner, ettersom det tilgjengelige vitenskapelige belegget er utilstrekkelig. Slike påstander, som stadig framsettes av enkelte grupper og enkelte forskere på begge sider av debatten, er villedende og fullstendig feilaktige.

Vi trenger flere slike vurderinger som dette «dristige første skrittet» som IARC gjorde.

Vi trenger mer virkelig vitenskapelig debatt og mindre demagogi om «vitenskapelig konsensus».

--- o ---